

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE UYUMLU MESLEK SEÇİMİ YAPMAK

Meslek seçimi yapmak neredeyse hayatınızın büyük çoğunluğunu kapsayacak çalışma şeklini, gelir kaynağını ve yaşam standardını belirlemektir. Holland'a göre meslek seçimi; bireyin motivasyonunu, bilgisini, kişiliğini ve yeteneğini yansıtan etkileyici bir eylemdir. Bir meslek seçmek sosyal ilişkilerden, beslenme ve uyku düzenine kadar her şeye etki edecek bir karardır. Bu nedenle bireylerin önceliği kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapmak olmalıdır.

Bireyler geleceğine yönelik böylesi önemli bir kararı verirken aceleci davranmamalıdır. Seçim yaparken kişilik özelliklerinden sonra mutlaka yetkinlikler, beceriler, beklentiler ve ilgi alanları da göz önünde bulundurulmalıdır. Meslek seçimi yaparken bu kriterleri göz ardı etmek bireyi mutlu olamayacağı bir hayata sürükleyecektir. Ayrıca mesleki ilerleme ve toplumsal fayda bağlamında da olumsuz etkileyecektir.

Kişilik Özellikleri ile Uyumlu Meslek Seçimi Yapmak İçin Ne Yapılmalı?

Günümüzde çalışma hayatının bireyin gününün büyük bir bölümünü alıyor hale gelmesi kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapmanın önemini artırdı. Artık günümüzün, haftamızın büyük çoğunluğu iş yerinde geçiyor ve kalan

kısımının önemli bir bölümü de yolda geçiyor. Yapılan işin bu kadar vakit alıyor olması kişinin iş yerinde mesleğini icra etmesinin dışında bir hayat geçirmesini sağlıyor. İşimizde sosyalleşiyor, arkadaşlıklar geliştiriyor ve kimi zamanda hayatımızı paylaşacağımız kişileri seçiyoruz.

Meslek seçimini kişilikten bağımsız değerlendirdiğimizde bizden mesleki ve kişisel olarak beklenenleri karşılamakta zorluk yaşıyoruz. Örneğin daha içe dönük, masa başı sistem odaklı çalışmayı seven birinin pazarlamacı olması hem başarısızlığı hem de mutsuzluğu getirecektir. Bu kişinin sürekli insanlarla diyalog halinde olmasını beklemek onu zorlayacak ve zamanla kendine yönelik olumsuz düşünceler geliştirmesine neden olacaktır. Bu noktada kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapmak başarılı ve mutlu bir kariyer için şarttır.

Holland günümüzde en çok kullanılan meslek seçim teorilerinden biri olan Tipoloji Kuramı'nı geliştirmiştir. Bu kuramda kişilik tipleri; gerçekçi, araştırmacı, sosyal, gelenekçi, girişimci ve sanatçı olarak altı grupta toplanmıştır. Meslek seçimi yaparken bu kişilik tiplerinden de faydalanılabilmektedir. Ayrıca Duygusal Zeka Meslek Seçimi İçin Önemli mi? yazımızı okuyarak meslek seçiminizi duygusal zeka açısından da değerlendirebilirsiniz.

Hollan'ın Tipoloji Kuramına Göre Meslek Seçimini Etkileyen Kişilik Tiplerini Tanıyalım

Kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapabilmek için bireylere mesleki ilgi ve yetenek envanterleri uygulamak fikir vermesi açısından önemlidir. Ancak elde edilecek sonuçların verimli şekilde değerlendirilmesi için bakılması gereken bireye yönelik alt detaylar da olmalıdır. Bu nedenle kariyer danışmanlığı alırken bireyi çok yönlü değerlendirecek uygulamalar yapılmalıdır.

Sıklıkla yapılan kişilerin mesleki hedeflerini sorarak mesleki yönlendirme yapma hatası bireylerin kariyerini olumsuz etkilemektedir. Çünkü bireyler kendilerine bu soru yöneltildiğinde mesleki prestij algısı ile popüler olana ya da kendisine yakıştırılana yönelme eğiliminde olabilmektedir. Bu da yapılacak mesleki yönlendirmenin tek bir envantere ya da kişinin beyanına bırakılarak yapılmasının yeterli olmadığını göstermektedir.

GERÇEKÇİ (REALİSTİC) KİŞİLİK İLE MESLEK SEÇİMİ

Gerçekçi tipteki insanlar daha çok teknik işlerde çalışmaktadır. Tamir etmek, makine ve teçhizat kullanmaktan hoşlanırlar. Bu kişilik tipindeki bireylerin sorunlara bakış açısı da geliştirdikleri çözüm yolları da mekanik,

sistem odaklıdır. Sosyal ilişkilerden keyif almaz, ikili ilişkilerde temasın olmadığı, mesafenin korunduğu, duyguların paylaşılmadığı ilişkiler geliştirirler. Teknik konuların dışında hayvancılık, tarım gibi işler de onların verimli çalışabileceği alanlardır.

ARAŞTIRICI (INVESTIGATIVE) KİŞİLİK TİPİ İLE MESLEK SEÇİMİ

Araştırmacı tipteki insanlar ise daha çok bilimsel çalışmalar yapmaktan keyif alırlar. Meraklı, soru soran, matematik yetenekleri gelişmiş ve olaylara daha çok mantıksal değerlendirmelerle yaklaşan kişilerdir. Bu kişilik tipinden ağırlıklı olarak araştırmacılar, bilim insanları çıkmaktadır. Sosyal ilişkiler onlar için zaman kaybı olabilir, bilimselliğe ya da araştırmaya hizmet etmeyen uğraşlar onlar için gereksiz olarak değerlendirilebilir. Sosyal ilişkileri de daha çok kendileriyle benzer ilgileri olan kişilerle ve sosyalleşme konuları yine araştırma sonuçları odaklıdır. Kısa ve net konuşmayı severler.

Araştırmacı tipteki bireylerin dikkatleri oldukça yüksektir, uzun süre konsantre biçimde verimli çalışabilirler. Düşünce şekilleri daha soyuttur. Bazı doktorluk branşları, bilim dalları ve mühendislik gibi

meslekler araştırmacı kişilik özelliğine sahip bireyler için uygun olabilir. Ancak Kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapılmadığında bireyin kendisiyle uyumlu olmayan bir alanda verimli ve mutlu olması mümkün değildir.

SOSYAL (SOCIAL) KİŞİLİK TİPİ MESLEK SEÇİMİ

Sosyal tiptekiler tüm tipler arasında kendi dışında kalan diğerlerini de önemseyen ve onlar için üretmekten fayda sağlamakten hoşlanan kişilerdir. Sosyal sorumluluk projelerinde aktif rol alan kişiler, dernek ve vakıf kurucuları, terapistler, sosyal çalışmacılar, insan kaynakları, öğretmenler bu gruba girebilir. İnsanlara yardım etmekten keyif alan, dost canlısı, sorumlu, nazik, karşılaştığı sorunları sosyal becerilerini kullanarak çözmeye çalışan ve eğitimi önemseyen bireylerdir.

GELENEKÇİ (CONVENTIONAL) KİŞİLİK TİPİ İLE MESLEK SEÇİMİ

Gelenekçi kişilik tipi ise büro işleri, muhasebeci, banka ve gişe memuru gibi meslekleri üstlenmekten hoşlanır. Risk almaktan hoşlanmaz, yeniliklere kolay adapte olamazlar. İşleyişin kolay kolay değişmediği,

başlangıcı, bitişi belli olan, kendilerinden bir şey katmalarına gerek olmayan işler bu bireyler için caziptir. Görev insanıdır. Bu bireyler; kayıt tutma, dosya düzenleme, fotokopi çekme, verilen emirleri yerine getirme konusunda başarılıdır. Dürüst ve sakın yapılı insanlardır.

Kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapabilirlerse çalıştıkları yerden memnun olup emekli olana kadar burada kalabilirler. Gelenekçi kişilik tipine sahip bireyler dışa dönüklük ve yeni deneyimlere açıklık noktasında oldukça zayıftırlar. Bu kişiler dikkati kendi üzerine çekmekten sakınırlar. Sessiz sedasız kendisinden bekleneni yerine getirir, çalışma sürecinde motivasyon için övgü ya da taktire ihtiyaç duymazlar.

GİRİŞİMCİ (ENTERPRISING) KİŞİLİK TİPİ İLE MESLEK SEÇİMİ

Girişimci tipler ise dışa dönük özellikleri ile bilinirler. İşletmelerde yöneticilik rolünü üstlenmekten keyif alırlar. İnsanları ikna etme ve yönlendirme konusunda başarılıdırlar. Liderlik, kişiler arası ilişkiler ve iletişime önem verirler. Konuşkan, enerjik ve güler yüzlüdürler. Pazarlama, reklamcılık, rehberlik, yöneticilik, liderlik bu kişiler için

uygundur. Aynı zamanda risk alma konusunda da cesaretli ve isteklidirler. Fırsat bulmaları halinde kendi işlerini kurabilir, yatırımcı olabilir ya da insanlara iş kurma noktasında fikir sunabilirler. Bu gruptaki bireylerin, daha çok ticaret yaptıkları gözlemlenmektedir. Kişilik özellikleri ile uyumlu meslek seçimi yapılmadığında girişimci bir bireyin de mesleki tatmin yaşamaması diğer kişilik tipleri gibi mümkün olmayacaktır.

SANATÇI (ARTİSTİC) KİŞİLİK İLE MESLEK SEÇİMİ

Sanatçı kişilik tipi tipoloji kuramının son tipidir. En belirgin özelliği başkaları tarafından anlaşılması güç olmasıdır. Bu bireyler, düzenli ve rutin işlerden kaçınır, yaratıcılıklarını sunabilecekleri, hayal dünyalarını besleyecek işlere yönlendiğinde daha mutlu olurlar. Tiyatro, sinema, drama, yazarlık, müzik ve edebiyat gibi sanat dalları ile ilgilenirler.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE UYUMLU MESLEK SEÇİMİ YAPMAK NEDEN ÖNEMLİ?

Çalışmalar pek çok kişinin bir işe başlamadan önce, hangi alana dair ilgisi ve becerisi

olduğundan habersiz olduğunu desteklemektedir. İnsanlar mesleklerine yönelik ilgilerinin olup olmadığını ya da karakterleriyle uyumlu olup olmadığını değerlendirmekte geç kalıyorlar. Ancak iş hayatına atılıp gerçek çalışma koşullarını tecrübe ettikten sonra bu farkındalığı kazanıyorlar. Fakat bu dönem, kariyere yeniden yön vermek ve büyük değişiklikler yapmak için oldukça geç bir dönem.

Kişinin kendini tanıması, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi ve kişilik özelliklerini kabullenmesi meslek seçiminde önemli bir role sahip olmalıdır. Bireyler popüler olandan ya da kendilerine dayatılandan ziyade kendileriyle uyumlu olanı seçmeye yönelmelidir. Bu yönelim için ise gerekli olan birden fazla belirleyici etken vardır. Ailenin ebeveyn tutumu, alınan eğitim, ailenin eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey, ilgi alanlarını ve karakteristik özelliklerini bilerek yetiştirme bunlardan sadece bazılarıdır. Seçilen mesleğin cinsiyet açısından zorluğu olacak mı, gelecekte mesleğin değeri ne olacak karar verme sürecinde mutlaka değerlendirilmelidir.